

ATASKAITA

2024-05-26

Apie didžialapės liepos (*Tilia platyphyllos*) esančios prie sklypo, Kvietinių g. 18A, Gargžduose (1 pav.) būklės įvertinimą.

1 pav. Tyrimo objektas

Didžialapei liepai nustatyta nepatenkinama būklė. Esant poreikiui, liepą galima šalinti, nes medis neturi perspektyvų. Vienai iš pagrindinių šakų didelė defoliacija, daug sausų šakų, šakos mediena stipriai pažeista, puvinį sukeliančio grybo, kuris ilgainiui išplis į visą kamieną ir į gyvybingesnę šaką. Gyvybingoji šaka stipriai išlenkta į pastato pusę. Ateityje plintant puviniumi kamieno, šakų sujungimo vieta gali būti pažeista, o vėjo veikiamą gyvybingesnę išlaužta šaka gali užkristi ant pastato stogo. Galimas kamieno lūžimas ties išsilenkimu, jeigu toliau puvinys išplis kamieno medienoje. Išgenėti sausos šakos.

Tyrimo metodika

Vizualinės būklės vertinimo metodika. Medžių vizualinis tyrimas atliekamas vadovaujantis ŽELDYNŲ IR ŽELDINIŲ INVENTORIZAVIMO IR APSKAITOS TAISYKLĖMIS (Žin., 2008, D1-5). Medžių būklė vizualiai įvertinta ir nustatyta, pritaikant ŽELDINIŲ ATKURIAMOSIOS

VERTĖS ĮKAINIŲ (Aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-343) antrą priedą, kur būklė skirstoma į 4 kategorijas:

1. gera – medžiai sveiki, normaliai išsivystę, lapija (spygliai) tanki, vienodai išsidėsčiusi, lapai ir spygliai normalaus dydžio ir spalvos, ligų ir kenkėjų požymių, žaizdų, stiebo ir skeletinių šakų pažeidimų, drevių nėra;

2. patenkinama – medžiai sveiki, bet ūglių prieaugis nedidelis, mažesnis sulapojimas, laja netolygiai išsivysčiusi, stiebas su nedideliais mechaniniais ir kenkėjų pažeidimais, nedidelėmis drevėmis;

3. nepatenkinama – medžiai akivaizdžiai nusilpę, stelbiami kitų medžių, stipriai pažeisti ligų ar kenkėjų, laja silpnai išsivysčiusi, yra džiūstančių ir nudžiūvusių skeletinių šakų, ūglių prieaugis nedidelis arba jo visai nėra, medžiai sausaviršūniai, stiebai yra pažeisti mechaniškai, juose yra didelių drevių arba mažose drevėse matomas medienos suminkštėjimas ir išretėjimas, pakeltos medžio šaknys;

4. bloga – žaliuoja mažiau kaip 50 proc. lajos, išpuvę daugiau kaip 40 proc. kamieno.

Kamieno būklės vertinimo metodika: kamieno būklei įvertinti naudotas Arbotom 3D garsinis tomografas. Medžio kamienas matuotas tikslingai pasirinktame aukštyje esančiuose horizontaliuose skerspjūviuose (priklausomai nuo situacijos naudojama nuo 2 iki 3 matuojamų skerspjūvių). Atlikus medžio kamieno matavimus gautos spalvinės diagramos. Spalvų paaiškinimai: **žalia** spalva parodo sveiką be pakitimų medieną; **geltona** spalva parodo nedidelius medienos pakitimus (šie pakitimai retai įtakojami grybo sukeliančio medienos puvinį), kurie turi nedidelę įtaką medienos stiprumui; **ruda** spalva parodo vidutinius medienos pakitimus (tai buferinė zona, kur medis bando kovoti su grybu sukeliančiu puvinį), kurie turi vidutinę įtaką medienos stiprumui; **raudona** spalva parodo didelius medienos pakitimus, dažniausiai grybo suardytą medieną – sausą puvinį; **violetinė** spalva rodo ertmę. Medžio būklei didžiausią įtaką turi puvinio pažeistas plotas horizontaliuose kamieno skerspjūviuose. Medžio kamiene išplitus puvinii daugiau kaip 40 % skerspjūvio, medis laikomas pavojingu, o jo būklė vertinama 4 balais (bloga būklė). Kamieno būklės vertinimas bloginamas vienu balu, jeigu medis yra pavojingai pasviręs į priešingą pusę nei puvinys yra išplitęs medienoje.

Tiriamajam medžiui išmatuojamas aukštis Suunto aukštimačiu ir kamieno skersmuo 1,3 m aukštyje Bandmab skersmens matavimo juosta.

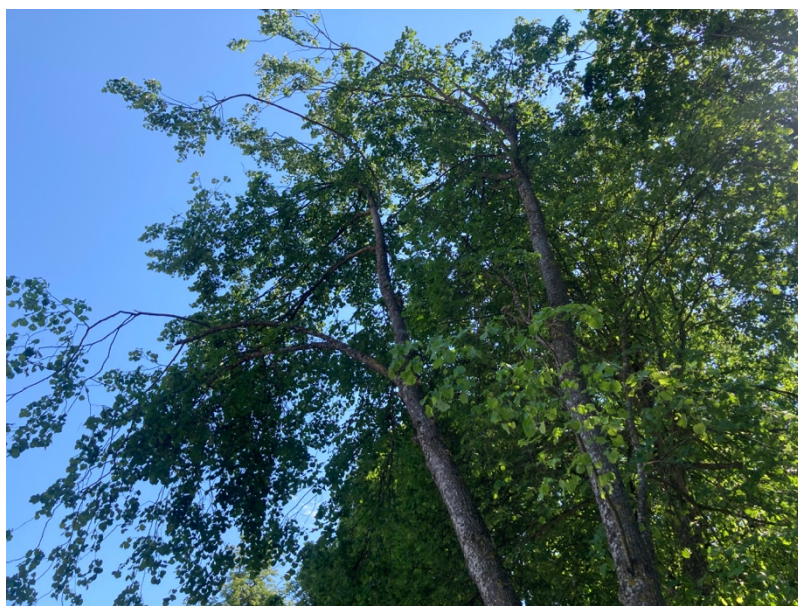
Būklės vertinimo tyrimai atlikti 2024 metų gegužės 25 d.

Medžio būklės tyrimo rezultatai

DL1 didžialapės liepos (18 m aukštis, 47 cm skersmuo) laja vidutiniškai gyvybinga (daug sausų šakų, ypač vienoje iš pagrindinių šakų, pietinėje lajos pusėje), asimetriška (abiejų šakų viršūnės išlenktos į šiaurinę pusę, link pastato). Kamienas sudarytas iš dviejų stiebų. Jungtis tarp stiebų nėra patvari. Medžio kamienas 1,3 m aukštyje išlenktas į šiaurinę pusę su 20° pasvirimu.

Bendras medžio vaizdas

Lajoje daug sausų šakų

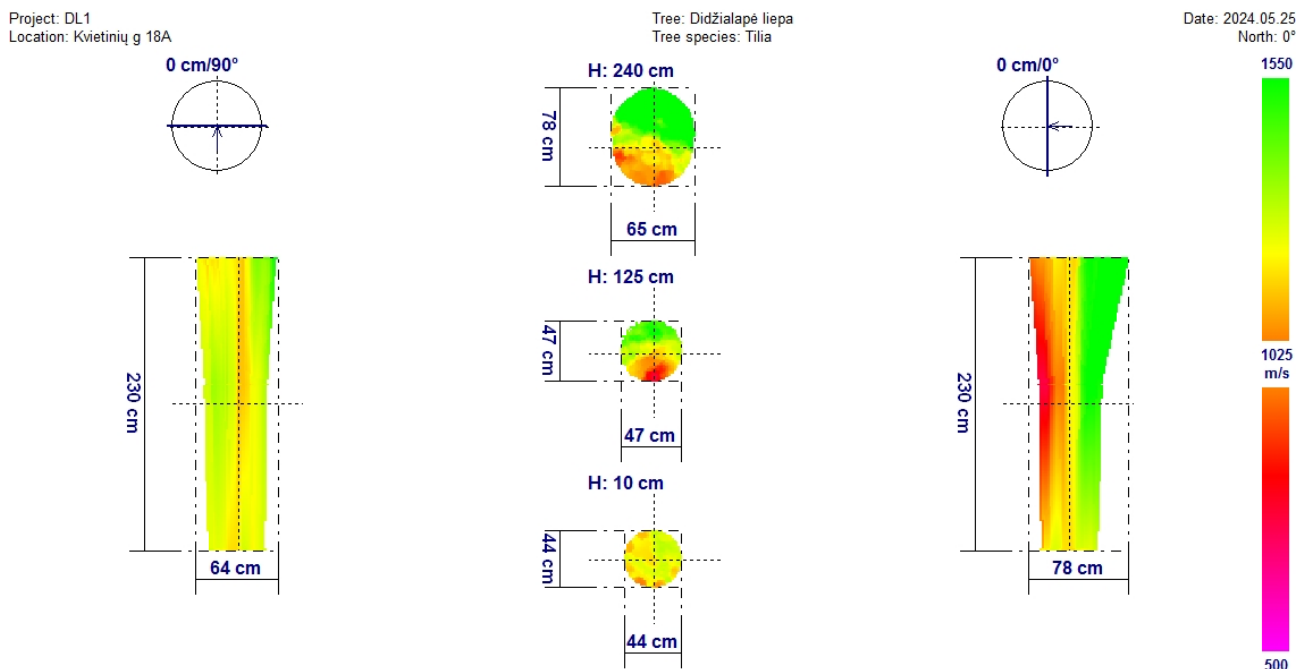
Medis 20° pasviręs į pastato pusę

Ties kamieno išsilenkimu ir šakų sujungimu yra drevės

1,3 m aukštyje ties kamieno išsilenkimu yra dvi drevės. Drevėse pūvanti mediena. Drevėse kaupiasi vanduo.

2,5 m aukštyje ties pagrindinių šakų jungtimi yra nedidelė drevė. Drevėje mediena yra trūnijanti.

Per šakų ir kamieno pažeidimus į medį pateko puvinį sukeliantis grybas. Puvinys intensyviai (trečioji puvinio stadija) plinta pietinėje kamieno dalyje, 25 % ploto nuo viso skerspjūvio ploto. Intensyvesnis medienos kitimas vyksta balaninėje medienoje, per visą kamieno ilgį. Tai lemia vienos iš pagrindinių šakų lajoje intensyvią defoliaciją, dėl balaninėje medienoje užkistų vandens indų.

Išvada: Medžio būklė nepatenkinama.

Priežiūros priemonės: Esant poreikiui, liepą galima šalinti, nes medis neturi perspektyvų. Vienai iš pagrindinių šakų didelė defoliacija, daug sausų šakų, šakos mediena stipriai pažeista, puvinį sukeliančio grybo, kuris ilgainiui išplis į visą kamieną ir į gyvybingesnę šaką. Gyvybingoji šaka stipriai išlenkta į pastato pusę. Ateityje plintant puvinii kamieno, šakų sujungimo vieta gali būti pažeista, o vėjo veikiamą gyvybingesnę išlaužtą šaką gali užkristi ant pastato stogo. Galimas kamieno lūžimas ties išsilenkimu, jeigu toliau puvinys išplis kamieno medienoje. Išgenėti sausas šakas.

Medžio būklės vertinimo ekspertas (Lietuvos Dendrologų draugija, VDU Žemės ūkio akademija)

Tadas Vaidelys